

Jönköpings kommun

Rektorn vid Alfred Dalinskolan

Beslut för grundskola

efter tillsyn i Alfred Dalinskolan
i Jönköpings kommun

Tillsyn i Alfred Dalinskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Jönköpings kommun under höstterminen 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Alfred Dalinskolan besöktes av Skolinspektionen den 3, 4 och 13 september 2013.

Fakta om skolan

Alfred Dalinskolan ligger i Huskvarna i Jönköpings kommun. Vid skolan bedrivs verksamhet i grundskolans årskurser 7-9. Verksamheten leds av en rektor med stöd av en biträdande rektor. På skolan går cirka 430 elever. Eleverna och lärarna är organiserade i tre årskursvisa arbetslag och varje arbetslag leds av en arbetslagsledare, som alla ingår i skolans ledningsgrupp. Skolan har också musikklasser dit elever från hela kommunen har möjlighet att söka. Dessa klasser är organiserade i ett eget arbetslag.

Skolverkets statistik över provresultat på de nationella ämnesproven i årkurs 9 läsåret 2011/2012 visar att 68 procent av eleverna uppnår kunskapskraven i ämnet matematik. I ämnena svenska och svenska som andraspråk uppnår 91 respektive 60 procent av eleverna kunskapskraven. I ämnet kemi uppnår 43 procent av eleverna kunskapskraven. I ämnet engelska uppnår en stor andel av eleverna kunskapskraven på de nationella ämnesproven. Det råder stor variation i relationen mellan betyg och resultat på de nationella ämnesproven. Det gäller särskilt i ämnena kemi och matematik där 64 respektive 53 procent av eleverna år 2012 fick högre betyg än vad provresultaten visade.

Det genomsnittliga meritvärdet har varierat mellan 193 och 214 poäng de senaste fem åren. År 2012 har skolan, enligt Skolverkets statistik, ett genomsnittligt meritvärde på 201 poäng och enligt skolans egen statistik är meritvärdet för år 2013, 190 poäng.

Flickorna har under flera år haft ett högre genomsnittligt meritvärde än pojkarna. År 2012 har flickorna 221 poäng och pojkarna har 181 poäng. Pojkar med utländsk bakgrund har år 2012 ett genomsnittligt meritvärde på 169 poäng vilket är avsevärt lägre än tidigare års resultat. Av skolans elever når samma år 74 procent målen i alla ämnen och cirka 83 procent är behöriga till gymnasietts olika program.

Helhetsbedömning

Alfred Dalinskolas kunskapsresultat har de senaste fem åren varierat men i huvudsak varit låga. Skolan arbetar i vissa delar för att öka måluppfyllelsen, men trots detta har måluppfyllelsen de senaste två åren sjunkit ytterligare. För att öka måluppfyllelsen behöver skolan därför förstärka arbetet i ett flertal väsentliga områden inom utbildningen. Dit hör bland annat arbetet för att ge alla elever det särskilda stöd de behöver för att uppnå kunskapskraven. Ett annat område är elevinflytande. Elevernas åsikter, tankar och möjligheter att påverka utbildningen måste bättre tas tillvara så att elevernas inflytande kan bli en värdefull resurs och kraft såväl i det dagliga skolarbetet som i skolans utvecklingsarbete. Som ett led i detta behöver också skolans målinriktade värdegrundsarbete förstärkas så att elever och personal arbetar gemensamt utifrån skolans behov.

Det råder i många klasser studiero på skolan, men arbetet för studiero behöver stärkas eftersom det i några av klassrummen är stökigt och oroligt, vilket påverkar dessa elevers möjligheter att lära och utvecklas.

Skolans arbete för att stärka flerspråkiga elevers språkutveckling och därmed möjligheter att uppnå kunskapskraven måste också förbättras. Detta påtalades redan i ett beslut efter Skolinspektionens kvalitetsgranskning av skolsituationen för nyanlända på Alfred Dalinskolan år 2009 (Dnr 40-2008:474). Elever erhåller fortfarande inte studiehandledning på modersmålet i tillräcklig omfattning och med insatser efter elevernas behov. Vidare är ämnet svenska som andraspråk otydligt och mer att betrakta som ett stöd än ett verkligt skolämne. Samverkan mellan studiehandledare och lärare måste också stärkas såväl som det gemensamma samarbetet och ansvaret för att verka språkutvecklande i alla ämnen.

De ovan nämnda bristområdena och andra områden inom skolans uppdrag behöver ges stadga och tydlighet. Skolan saknar strukturer och processer för att säkra att det planerade arbetet inom olika områden verkligen sker. Processerna behöver också ledning och styrning för samsyn och gemensam färdriktning i arbetet framåt. De planerade åtgärderna behöver också bättre följas upp i ett dokumenterat kvalitetsarbete.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Jönköpings kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 30 januari 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Jönköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Utbildningen ska utgå från och omfatta läroplanens/kursplanernas krav.
- Elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås i skolan ska få ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Av skollagen framgår att det för varje skolform ska gälla en läroplan som anger utbildningens värdegrund och uppdrag samt mål och riktlinjer för utbildningen. Av skollagen framgår vidare vilka ämnen undervisningen i grundskolan ska omfatta, varav svenska eller svenska som andraspråk är ett. Vidare framgår att för varje ämne gäller en kursplan. Enligt skolförordningen ska undervisning i svenska som andraspråk, om det behövs, bland annat anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål. Vidare framgår att det är rektor som beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev. Slutligen framgår av skolförordningen att undervisning i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska. Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

De elever som efter uppgift från tidigare skola har haft svenska som andraspråk läser också ämnet när de börjar på Alfred Dalinskolan, enligt lärarna och rektorn. Det görs emellertid, enligt lärarintervjuerna, i liten utsträckning kontinuerliga bedömningar av dessa elevers språkutveckling för att följa upp om eleverna har ett verkligt behov av att läsa svenska som andraspråk. Det framkommer vidare att elever som borde läsa svenska som andraspråk inte alltid gör det. Såväl lärare som elever uppger att detta beror på att form och innehåll för undervisningen är otydlig. Enligt eleverna är en del elever osäkra

på om de läser ämnet svenska som andraspråk eller svenska. Av lärarintervjuerna framkommer vidare att det inte finns en samsyn på skolan kring ämnet eller en tydlig organisation som kan ge tillräckligt stöd för ämnets karaktär och kursplanens krav. I många delar är ämnet enligt lärarna mer att betrakta som ett särskilt stöd än ett ämne med särskilda krav. Rektorn är medveten om att organisation och innehåll i svenska som andraspråk behöver utvecklas och arbetar bland annat för att stärka lärarkompetensen i svenska som andraspråk och ge stöd för generell kunskap om språkutveckling i alla ämnen.

Skolan behöver arbeta för en tydlig organisation baserad på samsyn och förståelse av ämnet svenska som andraspråk utifrån skollagens och läroplanens/kursplanernas krav. Svenska som andraspråk är ett eget ämne med en egen kursplan som ersätter ämnet svenska och ska således inte fungera som en stödinsats för de elever som har svårigheter i ämnet svenska. Elever som läser svenska som andraspråk ska ha detta ämne under lika många lektioner som övriga elever har ämnet svenska.

Enligt elevintervjuerna varierar det mellan ämnen och lärare huruvida eleverna får den stimulans och ledning de behöver för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Vidare framkommer det vid elevintervjuer att det i vissa klasser är så oroligt på lektionerna att undervisningen inte kan börja i tid eller måste avslutas, vilket får till följd att eleverna upplever att de inte lär sig något (se vidare bedömningsområde Trygghet och studiero). Eleverna uppger också att de i några ämnen och årskurser får arbeta med områden som de redan har fått undervisning i och att lärarna inte varierar undervisningen. Eleverna uppger att dessa lektioner blir tråkiga. Några elever uppger också att undervisningen i vissa ämnen kan vara alltför enkel, att alla elever arbetar med samma uppgifter och att lärarna i dessa ämnen inte utgår från eller frågar efter deras tidigare kunskaper och erfarenheter. Lärarna uppger att de är medvetna om värdet av att ge alla elever stimulans. Lärarna bekräftar dock elevernas bild av att bland annat oro i vissa klasser gör det svårt för dem att planera och genomföra undervisningen så att alla ges stimulans och utmaningar. Vidare uppger lärare att det har varit mycket fokus på att eleverna ska bli godkända och att lärarna inte alltid räcker till för de elever som behöver mer utmaningar. Rektorn uppger att individanpassning är ett område som skolan ytterligare behöver utveckla och att individanpassning därför är ett prioriterat mål.

Även om det varierar mellan lärare, ämnen och klasser i vilken utsträckning eleverna ges utmaningar och stimuleras att nå längre i sin kunskapsutveckling, visar tillsynen att lärarna i sin undervisning i större utsträckning behöver utgå från elevernas tidigare erfarenheter och kunskaper. Skolan måste även hitta sätt att arbeta som väcker elevernas intresse ytterligare och stimulerar dem att vilja lära sig mer.

Rektorn ska säkerställa att undervisningen i svenska som andraspråk utgår från och omfattar läroplanens/kursplanens krav. Rektorn ska vidare se till att elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås i skolan ska få ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Författning

1 kap. 4 och 11 §§ första stycket skollagen

3 kap. 3 § skollagen

10 kap. 4 och 8 §§ skollagen

5 kap. 14 och 15 §§ skolförordningen

Lgr 11 kursplanerna

Lgr 11 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, riktlinjer

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Jönköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Elevernas inställning ska klarläggas så långt som möjligt och eleverna ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter, som ska tillmätas betydelse i förhållande till deras ålder och mognad.
- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och hållas informerade i frågor som rör dem.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Elevernas inställning ska klarläggas så långt som möjligt och eleverna ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter, som ska tillmätas betydelse i förhållande till elevernas ålder och mognad. Av läroplanen framgår att lärarna ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Vidare framgår av läroplanen att rektor har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Eleverna uppger i intervjuer att Alfred Dalinskolan saknar tillfällen där eleverna informeras om och kan lyfta frågor som rör undervisningen och utbildningen som helhet. Skolan har olika formella råd, till exempel klass-, arbetslags- och elevråd. Enligt eleverna och lärarna är det främst frågor som rör olika önskemål från eleverna om praktiska saker i till exempel skolmiljön som diskuteras i

dessas råd och ett flertal sådana frågor har framgångsrikt drivits av elevrådet. Eleverna uppger emellertid att det vid klassråden inte tas upp frågor relaterade till undervisningen och utbildningen i övrigt och att det vid dessa forum inte alltid heller känns bekvämt att lyfta sådana frågor. Enligt eleverna är det vidare ovanligt att lärare och rektor efterfrågar deras tankar och erfarenheter och de är inte heller delaktiga i skolans utvecklingsarbete. Eleverna uppger vidare att de har svarat på skolövergripande enkäter vid något tillfälle, men de har inte resonerat om eller fått veta resultaten. Lärarna bekräftar i intervju elevernas bild av att det varken vid klassråd eller vid elevråd tas upp frågor som berör undervisningen. Lärare uppger att möjligheten finns att diskutera dessa frågor i råden, men att det är ett väldigt svalt intresse hos eleverna för sådana frågor. Enligt rektorn är ett av skolans prioriterade mål att arbeta med elevernas ansvar och mentorerna har som ett led i detta haft enskilda samtal med eleverna kring deras utbildning, så kallade MI samtal. Rektor har också gruppsamtal med alla elever i årskurs 8 för att utvärdera årets prioriterade mål. Rektor ser dock efter utvärdering att arbetet med dessa samtal behöver utvecklas och att det krävs en samsyn på skolan kring frågan om elevernas ansvar och rätt till inflytande.

Några elever uttrycker i intervju att de ibland ges möjligheter att påverka delar av innehåll och arbetssätt i undervisningen, men att det varierar mellan lärare i vilken utsträckning de ges en reell möjlighet att påverka undervisningen. Flertalet elever menar att de inte alls kan påverka arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll utan att detta helt bestäms av läraren. Eleverna uppger att de gärna hade velat bli tillfrågade om hur de skulle vilja arbeta med olika arbetsområden för att därigenom bland annat få en större variation i undervisningen. Lärarna menar att de i sina lektionsplaneringar ibland har med inslag kring elevinflytande, till exempel ges eleverna ofta möjlighet att påverka redovisningsformer och eleverna gör utvärderingar efter avslutade arbetsområden. Samtidigt uppger lärare att det är svårt att motivera eleverna att utöva inflytande över undervisningen, eftersom de ju inte gärna kan påverka det centrala innehållet i kursplanerna. Några lärare menar att det saknas ett skolövergripande arbete för hur skolan tillsammans med eleverna ska arbeta för samsyn och förståelse av vad ett verkligt elevinflytande innebär. Lärarna ska ha elevinflytande i bakhuvudet, menar de, men det räcker inte för att säkra ett verkligt elevinflytande. Rektorn håller med om att elevinflytande behöver förstärkas och att det för detta behövs underbyggd gemensam förståelse och samsyn kring elevinflytande för alla på skolan.

Elevernas åsikter, tankar och möjligheter att påverka utbildningen som helhet måste således bättre tas tillvara, så att elevernas inflytande kan bli en värdefull resurs och kraft såväl i det dagliga skolarbetet som i skolans utvecklingsarbete. Inflytande som idé behöver därför problematiseras så att det bland lärare och

elever råder en samsyn om vad elevinflytande innebär och hur styrdokumentet som reglerar elevinflytande bör tolkas.

Rektorn ska se till att eleverna har ett aktivt inflytande över utbildningen, att elevernas inställning klarläggs så långt som möjligt och att eleverna har möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter. Rektorn måste vidare säkerställa att eleverna ges ett reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och att de hålls informerade i frågor som rör dem.

Författning

1 kap. 10 § skollagen

4 kap. 9 och 14 §§ skollagen

Lgr 11 1,2,3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande

Lgr 11 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet, studiero och en god miljö

Bedömning

Jönköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet, studiero och en god miljö.

- Eleverna ska erbjudas en god miljö vid skolan som ska präglas av trygghet och studiero.
- Skolan ska bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Motivering

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. För varje skolenhet ska det finnas ordningsregler som utarbetas under medverkan av eleverna och som följs upp på skolenheten. Av skollagen framgår vidare att det inom ramen för varje särskild verksamhet ska bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Vidare ska det varje år upprättas en plan med översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever.

Vid samtliga intervjuer framkommer att det råder arbetsro i många klasser, men att det i några klasser ofta är oroligt och bråkigt och att detta får negativa effekter på undervisningen. Lärarna menar att oron påverkar deras möjligheter att genomföra planerad undervisning och att arbeta utifrån elevernas behov, vilket i sin tur går ut över eleverna i dessa klasser. Eleverna uttrycker i intervju att oron i klassrummen påverkar deras möjlighet att lära och utvecklas.

Eleverna uppger också att de påtalar sin ängslan över studieklimatet för sina lärare, men att ingenting förändras. Skolinspektionens besök i några av dessa klasser bekräftar att där råder oro och viss otrygghet. Rektorn är medveten om att det inte råder en god lärmiljö i samtliga klasser och uppger att det för lärarna och i klasserna har erbjudits och getts stöd bland annat från kommunens centrala resursteam och en extra personresurs är halvtidsanställd för att ge stöd till studiero i klasserna. Lärarna menar dock att de oftast är ensamma i undervisningssituationen och att det är oklart när och om resurspersonen har möjlighet att närvara i klassrummen. Rektorn uppger att behovet av insatser i dessa klasser vid inspektionstillfället ännu inte var fastställt.

Även om vissa insatser har gjorts visar tillsynen att det fortfarande är så oroligt i vissa klasser att lärarna har problem att bedriva en adekvat undervisning och att elevernas rätt till utbildning därmed hämmas (se bedömningsområde Undervisning och lärande). Insatserna har således inte varit tillräckliga för att skapa studiero och trygghet i klasserna och skolan måste därför vidta krafttag för att få till stånd en trygg och lugn lärmiljö för alla elever på skolan.

Av intervjuer med eleverna framkommer att de inte känner till att skolan har en plan mot kränkande behandling. Några elever tror att elevrådet arbetar med planen, men planen har, enligt dem, inte tagits upp i deras klasser. Eleverna uppger vidare att de överhuvudtaget inte tar upp frågor i sina klasser som rör mobbing, kränkningar eller likabehandling och att de inte vet var de ska vända sig om de själva eller någon annan skulle bli utsatta för kränkningar. Eleverna uppger att de har fått svara på enkäter kring mobbing och kränkningar, men att de aldrig har fått information om resultatet på dessa enkäter eller haft diskussioner kring vilka åtgärder som behöver vidtas utifrån enkätresultatet för att skapa en trygg miljö på skolan. Eleverna uppger vidare att de inte är delaktiga i utarbetandet eller någon uppföljning av skolans ordningsregler och menar att vissa av dessa regler snarare skapar mer oro i klassrummen.

Enligt representanter för elevhälsan arbetar elevhälsan i huvudsak på individbasis och kopplas in när det väl har uppstått en kränkning eller en konflikt. Det gemensamma värdegrundsarbetet och utformningen av planen för kränkande behandling arbetar, enligt elevhälsan, skolans trygghetsråd med. I det ingår kurator, men enligt intervjuerna samverkar inte i elevhälsan och trygghetsrådet i övrigt i detta arbete. Enligt rektorn ska lärare och elever på mentorstid arbeta med värdegrundsfrågor utifrån en mall, som enligt rektorn är framtagen efter skolans behov. Enligt rektorn har vidare det centrala elevrådet varit med och utarbetat ordningsreglerna och detta ska ha föregåtts av diskussioner i klassrummen.

Samtliga lärare har deltagit i en utbildningsinsats och fått ett material som värdegrundsarbete på mentorstiden ska utgå ifrån. Av elev- och lärarintervjuerna

framgår dock att detta tänkta arbete inte sker i samtliga klasser. Lärarna uttrycker en osäkerhet kring hur det är tänkt att arbetet ska genomföras och uppger att det inte har förts några diskussioner kring detta på skolnivå. Elever som Skolinspektionen samtalar med känner inte igen att de har haft några sådana inslag under mentorstiden. Rektorn är förvånad över att arbetet utifrån mallen inte har genomförts, men uppger att uppföljning har gjorts och att det vid utvärdering med elever och personal framkom att all personal inte hade påbörjat värdegrundsarbetet utifrån det framtagna materialet.

Varken lärare eller elever kan presentera något tydligt gemensamt målinriktat arbete för att förebygga kränkningar utifrån på skolan identifierade behov. Det arbete som ska ske är enligt lärarna inte förankrat och sker därför i liten utsträckning. Även om vissa åtgärder vidtas utifrån kartläggningar i värdegrundsarbetet, så är Skolinspektionens bedömning att skolan saknar samsyn, ledning och gemensamma förståelse för att det målinriktade värdegrundsarbetet ska få reella effekter.

En väsentlig del i arbetet med att skapa trygghet och studiero på skolan är planen mot kränkande behandling och ordningsreglerna. Syftet med såväl ordningsregler som skolans plan mot kränkande behandling är att de ska utgå från de problem och behov som finns på skolan avseende studiero och trygghet. Dessa behov ska identifieras tillsammans med elever och personal på skolan och det är sedan dessa behov som ska ligga till grund för skolans målinriktade arbete för att skapa trygghet och studiero på skolan. Även om skolan har intentionen att arbeta målinriktat med trygghet och studiero, där eleverna är inkluderade, måste rektor säkerställa att detta arbete sker i praktiken.

Rektorn måste säkerställa ett förebyggande och målinriktat arbete med personal och elever för att säkerställa att studiero och trygghet råder på skolan. Som ett led i detta måste rektor säkra att såväl skolans ordningsregler som plan mot kränkande behandling är förankrade bland alla på skolan.

Författning

5 kap. 3 § skollagen

6 kap. 6-8 §§ skollagen

Lgr 11 1 skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Lgr 11 2.1 Övergripande mål och riktlinjer, Normer och värden

Särskilt stöd**Bedömning**

Jönköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Eleverna ska få det särskilda stöd i skolan som utredningen har visat att de behöver.
- Resursfördelning och stödåtgärder ska anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärarna har gjort.
- Skolan ska ge studiehhandledning på modersmålet till elever som har behov av det.
- Rektor ska fatta beslut om enskild undervisning och särskild undervisningsgrupp enligt författningarnas krav.
- Rektor ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds.

Motivering

Av skollagen framgår att om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation ska rektor se till att behovet skyndsamt utreds. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om det finns särskilda skäl kan rektor besluta att det särskilda stödet ska ges enskilt eller i annan undervisningsgrupp än den som eleven normalt tillhör (särskild undervisningsgrupp). Av skolförordningen framgår att en elev ska få studiehhandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. Enligt läroplanen har rektor ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver samt för att resursfördelning och stödåtgärder anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärarna gör.

Enligt lärarna finns det på Alfred Dalinskolan elever i behov av särskilt stöd som inte får detta i den omfattning och med de insatser eleverna behöver. Lärare menar att skolan har tydliga rutiner och bra struktur för att utreda elevers stödbehov och för upprättande av åtgärdsprogram, men att de åtgärder som de kan erbjuda många gånger är otillräckliga. Lärarna uppger att efter genomförda utredningar kan de inte alltid vid upprättande av åtgärdsprogram skriva in den åtgärd som de bedömer skulle vara till mest hjälp för eleven,

eftersom de vet att åtgärderna inte kommer att kunna genomföras, vilket resulterar i att eleverna inte får rätt stöd. De insatser som lärarna kan ge och som skrivs in i åtgärdsprogrammen känns enligt lärarna ofta kraftlösa. Lärarna uppger vidare att det ibland är svårt att genomföra de planerade åtgärderna i praktiken eftersom de inte kan hitta konkreta åtgärder som verkligen hjälper eleverna eller tid för att ge dem stödet. Att tid och resurser inte räcker till visar sig också enligt lärarna tydligt när de utvärderar insatserna. Vad lärarna känner till finns det ingen övergripande generell sammanställd bild på skolenivå över det särskilda stödet som kan ge underlag för samtal om t.ex. vad det är för stöd eleverna mest behöver och hur det stödet föll ut. Det är inget skolan resonerar kring enligt lärarna. Elevhälsan bekräftar att det inte görs uppföljningar av det särskilda stödets effekter, men väl av rutinerna kring att upprätta åtgärdsprogram. Vidare uppger elevhälsan att det sker noggranna uppföljningar på individnivå av det särskilda stödet, men att det inte finns en aggregerad bild av resultaten som underlag för diskussion om effekter och prioriterade insatser i ett utvecklingsarbete. Rektor uppger att skolan kontinuerligt i arbetslagen resonerar kring de stödinsatser som eleven erhållit, vilka effekter de fått och om ytterligare eller förändrade insatser behövs. Vidare uppger rektorn att skolan vet vilka insatser som krävs, men att det finns en önskan om att ge mer stöd än resurserna räcker till.

Rektorn uppger vidare att i de fall utredningen visar att elevens konstaterade behov av särskilt stöd bäst kan tillgodoses enskilt eller i mindre grupp, ska detta ansökas om centralt. Det finns inte omgående plats i de centrala resurs-skolorna och fram till dess att plats erbjuds ger skolan ett inkluderande särskilt stöd inom klassens ram. Sedan skolan börjat arbeta med ett inkluderande synsätt, räcker inte resurserna till för särskild undervisningsgrupp inom den egna skolan, enligt rektorn. Därmed fattar rektorn inte alltid beslut om enskild undervisning eller särskild undervisningsgrupp när den enskilde elevens behov av särskilt stöd kräver denna insats, vilket medför att eleverna i dessa fall inte får särskilt stöd på det sätt de har rätt till.

Enligt intervjuer med såväl lärare och elevhälsa som med rektorn finns det vidare elever på skolan som inte ges studiehandledning på modersmålet i den utsträckning de behöver det. Skälet till detta uppges vara att skolan ska ansöka om detta behov hos en centralt placerad enhet och att de därifrån endast erbjuds maximalt en timmes studiehandledning per vecka. Rektor menar att de kan ansöka om mer studiehandledning men att en sådan ansökan endast kan göras en gång per år vilket blir problematiskt om de upptäcker ytterligare behov därefter. Skolan har anställt en person på halvtid som studiehandledare, men rektor uppger att detta inte täcker samtliga elevers behov av studiehandledning. Lärarna menar vidare att samverkan mellan studiehandledare och ansvariga ämneslärare också behöver stärkas för att ge eleven adekvat

handledning utifrån kursplanerna. Det framkommer också att det inte finns en övergripande bild av hur studiehandledning på skolan realiseras för att ge underlag som kan analysera effekterna av handledningen och ge stöd för att utveckla kvaliteten.

Det är skolan och ytterst rektorn som ansvarar för att elever får det särskilda stöd som utredningen visar att de behöver. Att erbjuda dessa elever insatser som man från början vet är otillräckliga är inte acceptabelt. Rektor måste därför ta ansvar för och fatta de beslut som krävs för att eleverna ges de stödinsatser som utredningen visar att de behöver. Även om kommunen har en central enhet varifrån rektorn kan ansöka om resurser i form av studiehandledning på modersmålen, är rektor ansvarig för att säkerställa att de elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet får detta stöd i den omfattning som behövs för att de ska nå kunskapskraven.

Rektorn och elevhälsan uppger också att behovet av särskilt stöd inte alltid utreds skyndsamt. Det beror, menar de, på att skolan måste ansöka om psykologutredningar i kommunen och att skolan endast får ha två utredningar igång samtidigt. Detta är en mycket trög och långsam process enligt rektorn och elevhälsan och försvårar arbetet med hur skolan ska arbeta vidare med stödinsatser för eleven i skolarbetet. Även om huvudmannen har en centralt tillsatt elevhälsa med bland annat skolpsykolog, har rektorn ett ansvar för att säkerställa att utredningar av elevers stödbehov sker skyndsamt och på det sätt som behövs utifrån den enskilde elevens behov. Om den centralt anlitade psykologen inte är tillgänglig i den utsträckning som skolan har behov av är det rektors skyldighet att se till att sådana utredningar sker skyndsamt på annat håll för att på så sätt säkerställa att eleverna får det särskilda stöd som de faktiskt behöver.

Rektorn ska se till att eleverna ges särskilt stöd i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till. Som en del i detta måste resursfördelning och stödåtgärder anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärarna gör. I detta ingår även att säkerställa att de elever som har behov av studiehandledning på modersmålet får detta i den omfattning de behöver. Vidare måste rektor se till att elevers behov av särskilt stöd utreds skyndsamt.

Författning

2 kap. 25 § skollagen

3 kap. 8, 10 och 11 §§ skollagen

5 kap. 4 § skolförordningen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.8 Rektors ansvar

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Jönköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Eleverna ska informeras om grunderna för betygssättningen och på begäran upplysas om skälen för ett betyg.
- Nationella ämnesprov ska användas som ett stöd för rättvis och likvärdig bedömning och på begäran upplysas om skälen för ett betyg.

Motivering

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Vidare ska eleverna informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen. Av skolförordningen framgår att nationella ämnesprov bland annat ska användas som stöd för betygssättning.

Av elevintervjuerna framgår att det varierar om och i vilken omfattning lärarna informerar eleverna om grunderna för betygssättning. Det finns, enligt eleverna, lärare som är tydliga med vad som krävs och ibland får eleverna ett häfte där de kan se betygskriterierna. Det finns också lärare som inte ger information alls. En del lärare bedömer bara efter provresultat, menar eleverna, medan andra lärare mest bedömer hur aktiva de är på lektionerna. Om de är mer aktiva erhåller de bättre betyg. Eleverna uppger vidare att de inte får veta vad som menas med att vara mer aktiv på lektionerna eller vad de ska göra för att få ett högre betyg. Eleverna uppger också att de sällan får information om vilket betyg de kommer att få och att det är svårt att få höga betyg.

Lärarna uppger i intervjuerna att de har god ledning av Skolverkets material för bedömning och tycker att de är ganska bra på att förmedla vad som krävs för betygsstegen A, C och E. De menar dock att eleverna främst är inställda på vad de ska göra och att lärarna trots ansträngningar har mer arbete kvar för att de och eleverna ska ha samsyn och gemensam förståelse av betygskriterier och bedömning. Det tar tid att införliva ett nytt betygssystem, menar lärarna och uppger att de inte är framme än. Rektor uppger att detta är ett utvecklingsarbete och menar att tanken är att de så kallade motivationssamtalen med eleverna som skolan har utvecklat ska bidra till att eleverna får en tydligare information kring betygssättningen.

Av tillsynen framkommer att det råder stor variation i relationen mellan betyg och resultat på de nationella ämnesproven. Det gäller särskilt i ämnena kemi och matematik där 64 respektive 53 procent av eleverna år 2012 fick högre betyg än vad provresultaten visade. Läraren menar att de har uppmärksammat detta och att de därför rättar de nationella proven gemensamt. De menar att de behöver titta mer tillsammans på bedömningsexempel för att bland annat se

om de är för stränga i sin rättning. Det kan också vara så, menar lärarna, att en del elever har svårt att förstå språket i ämnesproven och att de behöver fundera över hur de ska arbeta så att de nationella ämnesproven bättre kan användas som ett stöd för rättvis och likvärdig bedömning.

Rektorn och lärarna ska säkerställa att eleverna informeras om grunderna för betygssättningen och att de nationella ämnesproven används som ett stöd för rättvis och likvärdig bedömning och betygssättning.

Författning

3 kap. 13 -17 §§ skollagen

9 kap. 20 § skolförordningen

Lgr 11 2.4 Övergripande mål och riktlinjer, Skola och hem

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Jönköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen.
- Rektorn ska se till att lärarna får kontinuerlig pedagogisk ledning i syfte att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.
- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.
- Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av elever.

Motivering

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Som en del i detta har rektor, enligt läroplanen, som pedagogisk ledare och chef för lärarna det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Av skollagen framgår vidare att rektorn ansvarar för att utbildningen systematisk och kontinuerligt planeras, följs upp och utvecklas med inriktning mot att de nationella målen för utbildningen uppfylls. Detta arbete ska ske under medverkan av bland annat elever.

Av lärarintervjuerna framkommer att den pedagogiska ledningen och styrningen av skolan är otydlig och att det behövs bättre samsyn och styrning för att säkra inriktningen i arbetet mot de nationella målen för utbildningen.

Det framkommer vidare av intervjuerna att skolan inte har en organisation som ger stöd för ett gemensamt arbete och ansvar för en sådan inriktning. Enligt lärarna ska de till exempel ha olika målområden i bakhuvudet i sina planeringar, men sedan saknas forum där deras arbete kan processas, utvecklas och vägledas framåt. Enligt lärarna tillkommer också plötsligt andra tillfälliga eller nya direktiv och det gör att lärarna upplever osäkerhet och tappar energi. Organisationen och arbetets inriktning i till exempel de prioriterade målen är inte i samklang och på så vis drar verksamheten åt olika håll och arbetet blir spretigt och oklart, menar de.

Rektorn är medveten om att lärarna upplever att det finns en otydlighet i ledningen och styrningen. Skolan har, enligt såväl rektorn som lärarna, genomgått organisatoriska förändringar de senaste åren och uppger detta som en orsak till oklarheter i det gemensamma arbetet och ansvaret. Rektorn menar att arbetet i flera avseenden är på väg för att bättre säkra kontinuitet i inriktning och utveckling och ett flertal av lärarna uppger också det.

Enligt lärarna och rektorn gör arbetslagen uppföljning av de prioriterade målen vid höstterminens slut och utvärdering vid läsårets slut. Lärarna menar att det reella arbetet kring målområdena och det som ska ske i kvalitetsarbetet är diffust och att det sällan sker uppföljningar av arbetet som säkrar att det faktiskt sker eller vilka effekter detta arbete ger. Lärarna uppfattar att kvalitetsarbetet främst handlar om dokumentation i en mall. Det som sedan ska utföras är ibland för vagt för att genomföras eller för att känna säkerhet och utmaning i utvecklingsarbetet. I arbetslagen konstaterar de utvecklingsbehov, menar lärarna, men själva genomförandefasen är vag och det sker sällan uppföljning. Av intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna inte medverkar i skolans kvalitetsarbete. Rektorn uppger att eleverna deltar i kvalitetsarbetet genom enkäter samt i intervjuer utifrån prioriterade mål med elever i årskurs 8. Rektorn uppger dock att uppföljningsarbetet behöver stärkas för att säkra genomförande och effekter av insatser inom olika målområden till exempel särskilt stöd och värdegrundsarbetet. Skolan har saknat dokument, enligt rektorn, som ger stöd för styrning och ledning inom olika områden men att arbetet med dessa i huvudsak är färdigställt. Nu ska även genomförandefasen stärkas, enligt rektorn, och som ett led i detta ska skolan inte ha några nya mål i kvalitetsarbetet utan fördjupa och följa upp de målområden skolan redan har påbörjat.

Även om det skett viss förbättring i planering och styrning av verksamheten krävs förstärkt kontinuerlig pedagogisk ledning med en organisation som anger tydligare roller och ansvar i arbetet. Det krävs också definierade strukturer och sammanhang för fördjupad kommunikation, samsyn och styrning i arbetet. Så som ett stöd för planering och uppföljning i utvecklingsarbetet behöver också skolans kvalitetsarbete stärkas. Eleverna ska också medverka i

kvalitetsarbetet, så att eleverna kan bli en verklig resurs i arbetet för att utveckla skolan.

Rektorn ska se till att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen och att lärarna får kontinuerlig pedagogisk ledning i syfte att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ska vidare ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att kvalitetsarbetet genomförs under medverkan av elever.

Författning

2 kap. 9 § första stycket skollagen

4 kap. 4 -5 §§ skollagen

Lgr 11 punkt 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Jönköpings kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Utbildningen i skolan ska vara avgiftsfri.

Motivering

Enligt skollagen ska elever ha lika tillgång till den utbildning som anordnas. Av skollagen framgår vidare att utbildningen i skolan ska vara avgiftsfri.

Rektorn uppger i intervju att skolan tar ut avgifter för bussavgift, när eleverna ska få simundervisning. Av elevintervjuerna framkommer också att eleverna själva bekostar bussresor till simhallen för undervisning i ämnet idrott och hälsa. Eleverna uppger att om de inte har med sig busspengar får de istället gå till simhallen. Promenaden dit och tillbaka räknas, enligt eleverna, som närvaro i ämnet, men eleverna hinner inte delta i simundervisningen. För de elever som inte har med sig busspengar innebär således avgiften att de inte har tillgång till delar av den utbildning som anordnas i ämnet idrott och hälsa. Avgifter som hindrar att elever får lika tillgång till utbildning får inte tas ut. Efter faktakontroll av beslut uppger rektorn att händelserna ovan är okända för såväl rektorn som lärarna.

Rektorn ska säkerställa att elever har lika tillgång till undervisning utan att avgifter tas ut.

Författning

1 kap. 8 § skollagen

10 kap. 10-11 §§ skollagen

Omfattning och resurstillgång**Bedömning**

Jönköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och resurstillgång.

- Eleverna ska ha tillgång till skolbibliotek som används i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ha tillgång till skolbibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena (prop. 2009/2010:165 s. 283) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande

På Alfred Dalinskolan finns ett skolbibliotek i skolbyggnaden. Enligt elev- och lärarintervjuerna är tillgängligheten till biblioteket dock starkt begränsad. Tillsynen visar att biblioteket inte har öppet varje dag och att det generellt har korta öppettider. Någon dag har biblioteket öppet endast tjugo minuter. Under övriga tider måste en lärare öppna och ge tillstånd att låna, läsa eller studera i biblioteket. Eleverna uppger att de i liten utsträckning kan besöka biblioteket som stöd för lärandet eftersom de oftast har lektioner på öppettiderna. Någon elev uppger att det finns elever som får tillstånd att arbeta på biblioteket under en håltimme, men andra elever uppger att de inte får vara där alls utan uppsikt. Lärarna bekräftar att skolbiblioteket inte är tillgängligt för att användas som en del av skolans pedagogiska verksamhet för eleverna och menar att bibliotekets tillgänglighet är en resursfråga. Rektorn bekräftar att biblioteket inte är öppet hela dagarna. Tillsynen visar också att det saknas datorer i biblioteket som verktyg för kunskaps- och informationssökning. Eftersom eleverna inte har möjlighet att kontinuerligt använda skolbiblioteket som en del av utbildningen ingår biblioteket inte heller i skolans pedagogiska verksamhet och kan därmed inte fylla funktionen av att stödja eleverna i deras lärande.

Rektorn ska se till att eleverna har tillgång skolbibliotek som används i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.

Författning

2 kap. 36 §

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredare Viveka Berglund.

På Skolinspektionens vägnar

Ebba Svartz

Undervisningsråd

Lena Lindh

Undervisningsråd/Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.